

MÍSTO OBČANSKÉHO PRÁVA V SOUKROMÉM PRÁVU, JEHO PRAMENY, NORMY OBČANSKÉHO PRÁVA, JEJICH INTERPRETACE A APLIKACE, PRINCIPY A ZÁSADY

Tento syllabus slouží jako vzdělávací materiál pro potřeby předmětu MP214Z Občanské právo I a MP410Zk Občanské právo III. Výčet informací v tomto syllabu není vyčerpávající. Pro závěrečné a postupové zkoušky v kontextu uvedených předmětů může být proto samotný syllabus nedostačující.

1 Základní pojmy

Pojem právo se používá v nejrůznějších významech a souvislostech. V obecném chápání je tak označován **systém (právních) norem**, který si lidé od pradávna vytvářejí k usnadňování vzájemného soužití. Právo působí preventivně a zároveň sehrává důležitou roli při řešení konfliktních situací. Mnozí si působení práva v každodenním životě často ani neuvědomují.

Základním stavebním prvkem systému práva je **právní norma**, tj. pravidlo lidského chování, které stanovuje, jak něco „býti má“. Právní normy lze uspořádat do větších celků, které finálně tvoří organizovaný a souladný systém – **právní řád**.

V ideálním případě je pro právní řád typická jeho **jednotnost, uspořádanost a bezrozpornost**. To je významné zejména pro systematický výklad norem, jakož i možné řešení kolizí.¹

1.1 Právo v objektivním a subjektivním smyslu

Právo v objektivním smyslu můžeme ztotožnit s pojmem právní řád, tj. s jednotným a logicky uspořádaným systémem právních norem. V nejobecnější podobě ho lze charakterizovat tak, že upravuje dovolené chování lidí, včetně jejich povinností, a to prostřednictvím určitých příkazů a zákazů.²

Subjektivní právo lze vymezit jako míru a způsob možného chování subjektu v mezích práva v objektivním smyslu, kterážto možnost je právem v objektivním smyslu zaručena a chráněna, a to zpravidla poskytnutím státního donucení k jeho prosazení, zejména prostředky soudní moci. Jinými slovy subjektivním právem rozumíme **oprávnění pramenící z objektivního práva**.³

Př.: Ustanovení § 2079 OZ (objektivní právo) stanoví, že při koupi se prodávající zavazuje, že kupujícímu odevzdá věc (předmět koupě) a umožní mu nabytí vlastnické právo k ní, a kupující se zavazuje, že věc převezme a zaplatí kupní cenu. Proávající tak má nárok (subjektivní právo) na zaplacení kupní ceny, kterého se může domáhat za pomoci státní moci (soudu).⁴

1.2 Právo soukromé a právo veřejné

Soukromé právo je část právního řádu, jehož psaná a nepsaná pravidla upravují vzájemná práva a povinnosti osob v soukromém styku. Platí, že při nastavování pravidel v soukromé sféře by se měl stát zdržet ingerence do právních poměrů tam, kde není taková potřeba zásahu hodnotově zdůvodněna a řádně podložena argumenty. V obecné rovině lze tedy soukromé právo chápat jako **prostředek realizace svobody jednotlivce**.

Veřejné právo slouží k ochraně veřejného zájmu a vymezuje zejména práva a povinnosti orgánů veřejné moci. Základem veřejného práva je **právo ústavní**. Veřejným právem je dále například právo

¹ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 7.

² DVOŘÁK, 2016, op. cit., s. 24.

³ DVOŘÁK, 2016, op. cit., s. 29.

⁴ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 7.

restní, správní, finanční a civilní právo procesní. Ve veřejném právu platí, že lze činit pouze to, co zákon veřejné moci dovolí a je vystavěno na částečně jiných principech.⁵

Pro rozlišování soukromého a veřejného práva se historicky vyvinula řada teorií, z nichž každá má svá úskalí. Mezi nejvýznamnější z nich patří **zájmová, mocenská a organická** teorie.

Zájmová teorie je nejstarší a původní teorií k rozlišování soukromého a veřejného práva. Zakládá se na Ulpianově definici z Digest: „*Veřejné právo upravuje řád, organizaci římského státu, právo soukromé se vztahuje k zájmu jednotlivců.*“ Ptáme se, co je účelem dané právní normy a jaké zájmy má chránit. Jinými slovy lze říct, že podle této teorie **veřejné právo chrání zájmy veřejné, soukromé chrání zájmy jednotlivců**, přičemž zájmy veřejné jsou vyšší zájmy jednotlivců. Největším problémem zájmové teorie je její vágnost a neurčitost, což je problémem právě tam, kde je jasného kritéria nejvíce zapotřebí, tj. ve sporných případech.⁶

Mocenská teorie, která často bývá nazývána teorií **subordinační**, vychází z různého **postavení zúčastněných subjektů**. Pro veřejnoprávní vztahy je charakteristické oprávnění státu upravovat právní postavení jednotlivců jednostrannými akty. Pro soukromé právo je naopak typická rovnost subjektů. Mocenská teorie například nezohledňuje, že i soukromá práva a povinnosti mohou vzniknout proti vůli určitého subjektu (např. rozhoduje-li soud, aniž by byl vázán návrhy stran – příkladem může být § 1766 odst. 1 OZ).⁷

Pro teorii **organickou** je rozhodujícím kritériem **skutečnost, zda se právní subjekt ocitá v určitém právním poměru z důvodu svého členství v některém veřejném svazku či nikoliv**. Jen je-li tomu tak, jedná se o poměr práva veřejného.⁸ Organická teorie zkoumá, zda osoba je či není nositelem veřejné moci a zda ji zároveň vykonává.⁹

Mezi soukromým a veřejným právem nelze nerýsovat přesnou hranici, již s ohledem na požadavek jednotnosti právního řádu. Zároveň ani žádný předpis nestanoví závazná kritéria pro toto rozlišování. Dochází tedy k prolínání soukromého a veřejného práva, jakož i jejich vzájemnému ovlivňování. Mnohá soukromoprávní jednání mají zároveň určité veřejnoprávní důsledky (např. daňové).

Rozlišování soukromého a veřejného práva je důležité například z toho důvodu, abychom správně určili, který orgán bude v dané věci rozhodovat, nebo kdo je povinen k náhradě případné škody (byla-li způsobena při výkonu veřejné moci).¹⁰

1.3 Právo hmotné a procesní

Hmotné právo reguluje lidské chování v životních oblastech, v nichž subjekty práva vystupují přímo, bez prostřednictví soudních orgánů.

Procesní právo představuje všechny normy regulující lidské chování v řízení zaměřeném na poskytování soudní ochrany před soudními orgány. K procesnímu právu patří normy, pokud regulují zejména otázky, jak a u kterého orgánu mají být subjektivní soukromá práva uplatňována (pravidla budující pravomoc a příslušnost), za jakých předpokladů se bude soud žalobou věcně zabývat, jak bude v řízení postupovat soud a jaká procesní práva a povinnosti či procesní břemena vznikají procesním stranám, jakým způsobem se objasňuje skutkový základ věci, jaký podíl na této činnosti nese soud a procesní strany, případně jak je tato aktivita rozdělena mezi procesní strany a jaké jsou následky stavu, kdy se rozhodné skutečnosti nepodařilo objasnit. Dále sem patří pravidla určující způsob vyřízení věci,

⁵ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 8.

⁶ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 28–31.

⁷ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 31–33.

⁸ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 33.

⁹ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 8.

¹⁰ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 8–9.

normy upravující účinky rozhodnutí, vypořádání nákladů vzniklých v souvislosti s řízením, opravné prostředky, či možnost nucené realizace povinnosti k plnění, která nebyla uskutečněna dobrovolně.

Na hmotněprávní nebo procesněprávní povahu určitého pravidla nelze usuzovat podle charakteru právního předpisu, v němž je obsaženo. I v hmotněprávních předpisech se mohou vyskytovat procesní pravidla a naopak. **Rozhodující proto není hledisko formální, ale obsahové.**¹¹

Př.: Podle formálního hlediska by všechna pravidla obsažená v občanském zákoníku měla povahu hmotněprávní a všechna pravidla obsažená v občanském soudním řádu povahu procesněprávní. Občanský zákoník ale obsahuje celou řadu ustanovení, které mají procesněprávní povahu. Např. § 13 OZ stanoví soudu povinnost právní případ rozhodnout obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích. Byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

2 Koncepce a východiska soukromého práva

2.1 Koncepce soukromého práva

Koncepce soukromého práva vychází z myšlenky, že soukromé právo není primárně nástrojem regulace společnosti, ale **vytváří a ohraničuje prostor**, ve kterém si osoby v soukromém styku mohou upravovat vzájemná práva a povinnosti podle svých představ, protože jsou nadány širokou autonomií vůle. Soukromé právo je tedy **prostředkem realizace svobody jednotlivce**.

Autonomie vůle se v soukromém právu projevuje v řadě zvláštních forem, jako je **smluvní volnost, svoboda vlastnická a testovací, spolčovací, jakož i tzv. svoboda ustavování** (při zakládání právnických osob).

Osoby v soukromém styku mají navzájem **rovné postavení**, což se projevuje zejména v tom, že jedna nemůže autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech jiné. Mimo to nemohou jedna druhé jednostranně (bez právního důvodu) ukládat povinnosti nebo přiznávat práva.

Je zároveň nutno rozlišovat mezi **formální rovností** (před zákonem) a **faktickou nerovností**, která se vyrovnává za pomoci právem vymezených nástrojů směřujících **k ochraně slabšího**. To se projevuje zejména při ochraně spotřebitele, nájemce nebo zaměstnance.

2.2 Soukromé právo a jeho členění

Zpočátku byly pojmy „občanské právo“ a „soukromé právo“ ztotožňovány. Až následně se z jednotného soukromého práva začala vydělovat některá tzv. **zvláštní soukromá práva** (např. právo obchodní nebo pracovní).

Zbývající část soukromého práva, pro kterou byla typická její všeobecná platnost, resp. všeobecnost, která je zároveň základním kritériem tohoto členění, začala být nazývána jako **(obecné) občanské právo**.

Občanské právo je nicméně ve vztahu k soukromým právům nutno chápat vždy jako právo **obecné** (lex generalis) vůči **zvláštnímu** (lex specialis). Pokud existuje zvláštní úprava, použitelnost občanského práva přichází v úvahu **subsidiárně (podpůrně)**.

Jako zvláštní právo bývá označováno **právo obchodní**, které zahrnuje především právo obchodních společností, cenných papírů a právo soutěžní, resp. právo, které upravuje právní poměry při výkonu podnikatelské činnosti.

---

¹¹ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 9–10.

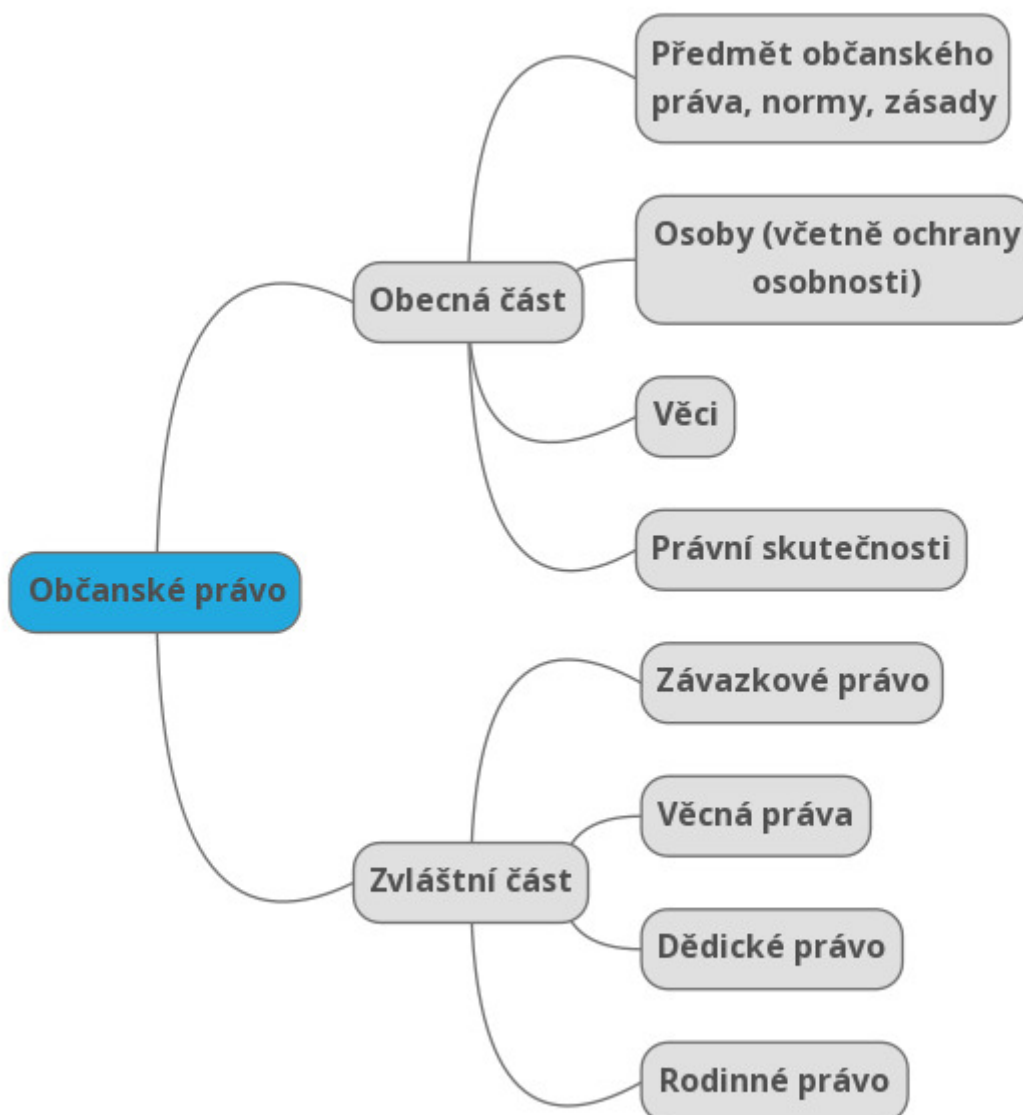
Charakter soukromého práva má i **právo pracovní**, které upravuje vztahy mezi zaměstnavateli a zaměstnanci, pracovní podmínky zaměstnanců, ochranu zdraví při práci, kolektivní vyjednávání atd. Vyznačuje se však svou hybridní povahou a množstvím veřejnoprávních prvků. Někdy se uvádí jako zvláštní soukromé právo i právo **spotřebitelské** či **právo duševního vlastnictví**.

Mezinárodní právo soukromé má zvláštní postavení, neboť upravuje soukromé poměry s mezinárodním prvkem a jeho regulace spočívá zejména na tzv. kolizních normách (tj. takových, které určují, jaké právo se použije). V současné době je nejvýznamnější úprava mezinárodního práva soukromého na úrovni práva EU (nařízení Řím I, nařízení Řím II, nařízení Brusel I bis). Na vnitrostátní úrovni je upraveno v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

2.3 Občanské právo a jeho vnitřní členění

Občanské právo je všeobecné soukromé právo, přičemž má svůj **vlastní vnitřní systém**. Subsystemy občanského práva jsou rodinné právo, právo na ochranu osobnosti, práva věcná, právo dědické a právo závazkové.

3 Prameny a normy soukromého práva

3.1 Prameny soukromého práva

Veškeré prameny soukromého práva můžeme rozčlenit na dvě základní skupiny:

1. **Prameny ve formálním smyslu**, u nichž je rozhodující právní forma zachycující příslušnou skupinu norem občanského práva
2. **Prameny v materiálním smyslu**, kterými chápeme důvody, které vedou stát k normativní úpravě společenských vztahů (aktuální politické, či hospodářské poměry, přírodní katastrofy).¹²

Česká republika patří **ke kontinentálnímu právnímu systému**, v němž hrají nejdůležitější roli **psané prameny práva**. Nelze však konstatovat, že bychom byli zemí pouze psaného práva (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97). Pramenem práva je nicméně **především právní předpis**, který je výsledkem normotvorné činnosti příslušných státních orgánů.¹³

¹² HARVÁNEK, 2013, op. cit., s. 217.

¹³ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 14.

Základním pramenem soukromého práva je Ústava a další **ústavní zákony, mezinárodní smlouvy, zákony** a další právní normy. Významným pramenem je také **právo Evropské unie**.

Vyhlášené **mezinárodní smlouvy** podle čl. 10 Ústavy jsou součástí českého právního řádu. Mají **aplikační přednost** před zákony. Pro oblast soukromého práva mají význam především mezinárodní smlouvy o lidských právech a základních svobodách¹⁴, mezinárodní smlouvy z oblasti rodinného práva¹⁵ a mezinárodní smlouvy týkající se práv k duševnímu vlastnictví¹⁶. V oblasti základních lidských práva a svobod sehraje klíčovou roli judikatura, která základní práva a svobody dotváří (zejména judikatura Evropského soudu pro lidská práva se sídlem ve Štrasburku).

V rámci **práva Evropské unie** rozlišujeme **primární a sekundární právo**. Primární právo tvoří zakládací smlouvy, Listina základních práv EU a smlouvy o přistoupení nových členských států k EU. Do sekundárního práva řadíme nařízení, směrnice a rozhodnutí. Pro oblast soukromého práva jsou významné zejména předpisy z oblasti ochrany spotřebitele a ochrany duševního vlastnictví.¹⁷ **Judikatura soudního dvora EU** se sídlem v Lucemburku je rovněž závazným pramenem práva ve všech členských zemích (srov. problematiku tzv. eurokonformního výkladu).¹⁸

Ústavní zákony mají vyšší právní sílu než zákony, což se projevuje zejména při jejich interpretaci. Každé ustanovení soukromého práva lze vykládat jenom ve shodě s Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec (§ 2 odst. 1 OZ) – **tzv. ústavně konformní výklad**. Z hlediska občanského práva jsou významnými prameny Ústava a Listina základních práv a svobod. Ústavně je zaručena především způsobilost každého člověka mít práva, některá osobnostní práva, vlastnické právo, právo dědit a další. Tato práva jsou podrobněji rozvedena a konkretizována v občanském zákoníku i v dalších zákonech.¹⁹

Zákony musí být v souladu s ústavním pořádkem. Základním pramenem obecného občanského práva je zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Prameny zvláštního soukromého práva jsou například zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém nebo zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon. Občanský zákoník má vůči ostatním právním předpisům subsidiární povahu a použije se v rozsahu, v jakém soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy neupravují jiné právní předpisy (§ 9 odst. 2 OZ).

Podzákoné právní předpisy upravují podrobnosti ve vztahu ke konkrétnímu zákonu a někdy se označují jako prováděcí (nařízení vlády, vyhlášky ministerstev a jiných správních úřadů). Příkladem může být nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení, nebo č. 308/2015 Sb., o vymezení pojmů běžná údržba a drobné opravy související s užíváním bytu.

Tzv. „**negativní normotvorbou**“ nazýváme činnost Ústavního soudu, jejímž výsledkem je vydávání nálezů, kterými se právní předpisy nebo jejich části ruší.²⁰

Za svébytný pramen práva lze považovat **právní principy**, a to i tehdy, když na ně zákon neodkazuje. Ústavní soud k tomu uvádí: „...i v českém právu takto platí a je běžně aplikována řada obecných právních principů, které nejsou výslovně obsaženy v právních předpisech. Příkladem je právní princip, dle něhož neznalost práva neomlouvá, nebo princip nepřipustnosti retroaktivity“.²¹

¹⁴ Např. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.).

¹⁵ Např. Evropská úmluva o osvojení dětí (č. 132/2000 Sb.).

¹⁶ Např. Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl (č. 133/1980 Sb.).

¹⁷ DVOŘÁK, 2016, op. cit., s. 114–115.

¹⁸ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 16.

¹⁹ DVOŘÁK, 2016, op. cit., s. 116–117.

²⁰ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 15.

²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

V České republice **není** pramenem práva ani **právní obyčej**. Bývá charakterizován především tím, že existuje obecné přesvědčení o jeho právní závaznosti (*opinio necessitatis*) a že je dlouhodobě fakticky zachovávan (*usus longaevis*). Naproti tomu „pouhá“ zvyklost těmto základním znakům nevyhovuje.²² Ke **zvyklostem** lze podle § 9 odst. 2 OZ hledět tehdy, **dovolává-li se jich zákon**, což činí např. v § 10 odst. 2, § 545 nebo § 558 odst. 2 OZ.

Nezanedbatelný význam má i právní **doktrína** (odborná literatura) a **ustálená rozhodovací praxe soudů**. Soudní rozhodnutí ale není v České republice pramenem práva.²³ Právní názor v něm vyslovený je závazný pouze pro účastníky řízení. K ustálené rozhodovací praxi je ale soud povinen přihlížet, jestliže rozhoduje věc podle analogie práva s cílem dospět k dobrému uspořádání občanských práv a povinností (§ 10 odst. 2 OZ). Ve skutečnosti však rozhodovací praxe vyšších soudů významně ovlivňuje rozhodovací praxi nižších soudů. V tomto ohledu je významný i § 13 OZ, podle kterého každý, kdo se domáhá právní ochrany, může důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích; byl-li právní případ rozhodnut jinak, má každý, kdo se domáhá právní ochrany, právo na přesvědčivé vysvětlení důvodu této odchylky.

3.2 Normy soukromého práva

Právní norma představuje pravidlo stanovující, co má být; jejími **znaky** jsou především **obecnost, závaznost a vynutitelnost soudní mocí**.

Strukturálními částmi právní normy jsou **hypotéza, dispozice a sankce**. Hypotézou označujeme předpoklady, podmínky, příčiny, důvody, na jejichž existenci jsou práva a povinnosti obsažené v právní normě vázány; jde o „podmínkovou část normy“. Dispozici lze chápat jako vlastní pravidlo chování. Je obligatorní částí právní normy. Sankce nastupuje v případě porušení pravidla chování. Sankcí v občanskoprávním smyslu může být například povinnost dlužníka, který je v prodlení se splácením peněžitého dluhu, platit úroky z prodlení podle § 1970 OZ, pokud je bude věřitel požadovat. Strukturu právní normy lze demonstrovat následovně:

Jestliže (H), pak (D), jinak (S).

Jak bylo uvedeno výše, dispozice je jedinou obligatorní součástí právní normy, hypotéza nebo sankce mohou absentovat. Pokud právní norma nemá hypotézu, říkáme, že je nepodmíněná, pokud ji má, jedná se o normu podmíněnou. Normu bez sankce označujeme jako imperfektní, normu obsahující sankci jako perfektní.²⁴

3.2.1 Druhy norem

Normy soukromého práva členíme podle různých kritérií, především pak na normy **dispozitivní a kogentní**, které se dále dělí na relativně a absolutně kogentní.²⁵

Dispozitivní norma zmocňuje soukromé osoby k autonomní úpravě vzájemných poměrů, tj. zákonem stanovené normy lidské chování regulují až **subsidiárně**. Základním koncepčním východiskem soukromého práva je autonomie vůle. Klade se důraz na dispozivitu norem (srov. § 1 odst. 2 OZ). V pochybnostech je třeba upřednostnit výklad, podle kterého jde o normu dispozitivní. Z textu občanského zákoníku není často poznat, zda se jedná o normu dispozitivní nebo kogentní. Při zjišťování její povahy je třeba zkoumat její **smysl a účel**.

²² LAVICKÝ. In: LAVICKÝ, 2014, op. cit., s. 96.

²³ S výjimkou derogačních nálezů Ústavního soudu publikovaných ve Sbírce zákonů.

²⁴ HARVÁNEK, 2013, op. cit., s. 145–146.

²⁵ Dále lze právní normy (a tedy i normy občanského práva) dělit na příkazující, zakazující, opravňující nebo doporučující; blanketní a odkazující. Pro podrobnosti viz HARVÁNEK, 2013, op. cit., s. 158 a násl.

Př.: Podle § 2049 OZ zaplacením smluvní pokuty nezbujuje dlužníka povinnosti splnit dluh smluvní pokutou utvrzený. Strany se ale mohou dohodnout i tak, že zaplacením smluvní pokuty dluh, který jí byl utvrzen, zaniká.

Kogentní normy vylučují autonomní normotvorbu, omezují autonomii vůle. Mohou být kogentní relativně nebo absolutně. **Absolutně** kogentní norma zcela vylučuje odchýlení se od zákonné úpravy. **Relativně** kogentní normy vylučují autonomní normotvorbu pouze v jednom směru (velmi často v neprospěch slabší strany). Základním kritériem pro určení kogentnosti je výslovný zákaz (např. § 145 OZ).²⁶

Př.: Podnikatel a spotřebitel mohou 14denní lhůtu podle § 1829 OZ pro odstoupení od smlouvy uzavřené distančním způsobem nebo mimo obchodní prostory pouze prodloužit, ale nikoliv zkrátit. Jedná se o relativně kogentní ustanovení.

3.2.2 Působnost norem

Působnost normy občanského práva vymezuje nejobecnější předpoklady nezbytné pro její realizaci. Znamená **vymezení kritérií**, podle kterých poznáme, zda lze právní normu v konkrétním případě aplikovat. Rozlišujeme působnost **věcnou, místní, osobní a časovou**.²⁷

Věcná působnost definuje okruh společenských vztahů, na které se vztahují předpisy občanského práva. Věcná působnost občanského zákoníku je stanovena v § 9 odst. 1 a 2 OZ: Občanský zákoník upravuje osobní stav osob. Soukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy. Věcná působnost je kritériem, které určuje, kdy lze a kdy nelze aplikovat občanský zákoník.

Působnost **osobní** vymezuje okruh osob, kterým je příslušná norma adresována. Osobní působnost občanského zákoníku se vztahuje na osoby v občanském právu, kterými mohou být **fyzické nebo právnické osoby** (§ 18 OZ) a dále i **stát**, který se v oblasti soukromého práva považuje za právnickou osobu (§ 21 OZ). Výjimky pro osobní působnost občanského zákoníku mohou stanovit předpisy mezinárodního práva soukromého v případě právních vztahů s cizím prvkem.

Místní (prostorová) působnost je vymezením okruhu území, kde právní norma působí. Odvozuje se od státní suverenity. Normy českého soukromého práva působí zásadně na **území České republiky**. Výjimky mohou být opět stanoveny předpisy mezinárodního práva soukromého pro právní vztahy s cizím prvkem.

Právní poměry se zásadně řídí právními normami, které jsou v době jejich vzniku nejen **platné**, ale i **účinné**. Zásadně platí, že se právní poměry posuzují podle právních norem účinných v době jejich vzniku. Občanským zákoníkem se podle § 3028 OZ řídí práva a povinnosti vzniklá ode dne nabytí jeho účinnosti, k čemuž podle § 3081 OZ došlo 1. 1. 2014. Situace se komplikuje, pokud právní poměr vznikl za účinnosti dřívější právní normy a trvá i v době, kdy tato norma byla zrušena a nahrazena nově účinnou právní normou. Problematika přechodu z dřívější právní úpravy na novější je pravidelně obsahem tzv. závěrečných a přechodných ustanovení (§ 3028 a násl. OZ). O závazkových právech například obecně platí, že se posuzují podle dosavadních právních předpisů (OZ 1964). Stranám je ponecháno na vůli, aby se dohodly, že se jejich práva a povinnosti budou řídit novou právní úpravou. Výjimka v oblasti závazkového práva byla stanovena například pro nájemní smlouvu (§ 3074 OZ) nebo smlouvu o účtu (§ 3077 OZ).

²⁶ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 16–17.

²⁷ DVORÁK, 2016, op. cit., s. 138.

4 Základní hodnoty a principy (zásady) soukromého práva

Hodnoty jsou v právu základním východiskem právní úpravy: to, k čemu právo směřuje a co chrání. Jsou jimi především **svoboda, právní jistota, spravedlnost a účelnost**.

V právní teorii se rozlišuje mezi **obecnými principy**, vlastními celému právnímu řádu, a **zásadami**, které jsou **určující pro určitou oblast práva**. Hranice mezi nimi však nelze přesně určit a někteří autoři oba termíny zaměňují. Právní principy i zásady jsou základní stavební kameny fungování celého systému práva. I když nejsou v zákoně výslovně vyjádřeny, **mají normativní sílu**. Zároveň je třeba je respektovat jak při vytváření právních předpisů, tak při jejich interpretaci a aplikaci.²⁸

Ze základních práv a svobod a se zřetelem k § 3 OZ lze pro soukromé právo dovodit tyto zásady.

4.1 Autonomie vůle osob v soukromém právu

Podle zásady **autonomie vůle** je především na samotných osobách soukromého práva, jak si svá osobní, rodinná a majetková práva a povinnosti soukromoprávní povahy uspořádají. Soukromoprávní úprava to umožňuje tím, že naprostá většina norem soukromého práva má dispozitivní charakter (§ 1 odst. 2 OZ).²⁹ Rozvinutím zásady autonomie je **zásada smluvní volnosti, vlastnická, testovací, fundační jakož i spolková autonomie**. V pochybnostech je třeba vycházet z dispozitivnosti norem a nutnosti **spíše menšího než většího omezení** soukromoprávní autonomie vůle.

Zásada autonomie **není pojmově neomezená**. Při posuzování přípustnosti zásahu do autonomie vůle se uplatní zejména tzv. test **proporcionality**. Například podle nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06, ochrana autonomie vůle nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionalně omezit.

4.2 Vše je dovoleno, co není zakázáno

Tato zásada úzce souvisí s autonomií vůle, avšak není s ní totožná. Používá se jako **interpretační prostředek** při stanovení hranic mezi dovoleným a nedovoleným chováním.³⁰ Její výslovné vyjádření nalezneme i v čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

4.3 Zásada dispozitivnosti právní úpravy

V soukromém právu lze upravit práva a povinnosti odchylně, pokud to zákon nezakazuje. Projevem této zásady je možnost nahradit dispozitivní zákonná ustanovení vlastními (autonomními) pravidly a tím vyloučit (omezit) jejich použitelnost.³¹ Naproti tomu ve veřejném právu převažují normy kogentní.

Občanský zákoník uplatňuje pro odlišení dispozitivních a kogentních ustanovení dvě kritéria (§ 1 odst. 2 OZ):

- Dispozitivnost stanoví, nezakazuje-li to zákon výslovně;
- Zakazuje ujednání porušující 1. dobré mravy, 2. veřejný pořádek nebo 3. právo týkající se postavení osob, včetně práva na ochranu osobnosti.

Př: Občanský zákoník vylučuje autonomii vůle pro celou část třetí upravující absolutní majetková práva svým § 978 OZ.

²⁸ RONOVSKÁ, 2018, op. cit., s. 18. Avšak Melzer s Téglem uvádí, že pro rozlišování mezi principy a zásadami není žádný důvod. Naopak by podle nich spíše mohlo narušit metodologicky jednotnou povahu těchto právních entit. Srov MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 80.

²⁹ DVOŘÁK, 2016, op. cit., s. 49.

³⁰ HURDÍK, 2018, op. cit., s. 71.

³¹ RONOVSKÁ, 2018, op. cit., s. 19.

4.4 Vigilantibus iura scripta sunt

Zásada vigilantibus iura scripta sunt vyjadřuje výzvu, aby každý ve svém vlastním zájmu hájil své právní postavení. Neučiní-li tak, může to mít vliv na jeho právní postavení, důsledky ve ztrátě práv, zhoršení jeho práv nebo vzniku nových povinností. Můžeme ji přeložit jako „*bdělým náleží práva*“.³² Projevuje se například v institutech **promlčení nebo námitky relativní neplatnosti**.

4.5 Zásada ochrany slabší strany

Směřuje **k vyrovnaní ekonomicky, informačně a odborně nerovného postavení** (slouží k dosažení „rovnosti zbraní“). Promítá se do § 3 odst. 2 písm. c) OZ, podle kterého nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu. Avšak nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých. Příkladem ochrany slabší strany je ochrana **spotřebitele, nezletilého nebo nájemce bytu**.³³ Právní úprava chrání slabší stranu a zároveň dosahuje rovnosti mezi stranami zejména tím, že slabší straně přiznává více práv a méně povinností, a naopak silnější straně přiznává méně práv a více povinností.

4.6 Princip poctivosti a zákaz těžit z nepoctivého nebo protiprávního činu a z protiprávního stavu

Princip poctivosti zakotvený v § 6 odst. 1 OZ představuje **standard jednání v právním styku**, spočívající zejména v povinnosti zohlednit oprávněné zájmy ostatních zúčastněných osob. Jde o soubor hodnotových (morálních) pravidel mezilidských vztahů.³⁴ Poctivost je třeba od dobré víry odlišit v tom smyslu, že představuje **objektivní měřítko**. Dobrá víra má subjektivní charakter.³⁵

Podle § 6 odst. 2 OZ nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu. Toto pravidlo doplňuje obecný princip poctivosti. Často se bude překrývat se zákazem zneužití práva. Tato zásada se projevuje například v ustanovení § 586 OZ nebo § 1112 OZ.³⁶

4.7 Zákaz výkonu práva v rozporu s dobrými mravy

Zákaz výkonu práva v rozporu s dobrými mravy je obecným limitem pro výkon subjektivních práv i pro právní jednání (§ 1 odst. 2 OZ) a **slouží k nalézání spravedlivého řešení** tam, kde by formální aplikace práva vedla k neudržitelným výsledkům. Každé právní jednání musí odpovídat svým obsahem a účelem (§ 547 OZ) dobrým mravům, jinak je stíženo vadou zakládající jeho neplatnost (§ 580 a § 588 OZ). Legální definice dobrých mravů neexistuje, jde o tzv. **neurčitý pojem**. Judikatura definovala dobré mravy jako **souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad**, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti.³⁷

4.8 Zákaz zneužití práva

Zákaz zneužití práva výslovně zakotvuje § 8 OZ, podle kterého zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany. Má být **uplatňován podpůrně**, tj. v případech, kdy ke stejnému cíli nevedou jiné prostředky (např. zvláštní ustanovení, restriktivní výklad a teleologická redukce).³⁸ Za zneužití práva lze považovat **výkon práva v rozporu s jeho účelem**, kdy je právo vykonáno, ačkoliv nositel tohoto práva nemá žádný skutečný nebo jen nepatrný zájem na jeho výkonu, resp. se projevující jako rozpor mezi užitkem oprávněného, k němuž výkon práva skutečně směřuje, a užitkem oprávněného, pro nějž je právo poskytnuto, který **v krajní podobě může nabýt povahu tzv. šikany**, která je výkonem práva za účelem

³² HURDÍK, 2018, op. cit., s. 72.

³³ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 19.

³⁴ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 102.

³⁵ LAVICKÝ. In: LAVICKÝ, 2014, op. cit., s. 72.

³⁶ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 128.

³⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II.ÚS 249/97.

³⁸ PULKRÁBEK. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 149.

poškození druhé strany. Zamítnutí žaloby pro zjevné zneužití práva se v obecné rovině může prosadit například tam, kde by se jednalo o důvody, které by neopodstatňovaly zamítnutí žaloby o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví z důvodů uvedených v § 1140 odst. 2 OZ, ale šlo by ze strany spoluvlastníka domáhajícího se zrušení spoluvlastnictví o zjevné zneužití práva.³⁹

4.9 Další zásady a principy soukromého práva

Mezi další zásady soukromého práva můžeme řadit zásadu, že **smlouvy se mají dodržovat** [pacta sunt servanda; § 3 odst. 2 písm. d) OZ], **nikomu neškodit** (neminem ledere), zásadu **prevence** (§ 2900 OZ) nebo **zásadu legitimního očekávání**.

5 Výklad a dotváření soukromého práva

Význam právních norem není vždy zcela jasně patrný nebo jednoznačný. Při hledání skutečného obsahu (smyslu a účelu) právních norem si pomáháme **výkladem (interpretací)**.

Výkladem se rozumí přiřazování významu znakům a řešení významových nejasností při poznávání právní normy, která je obsažena v textu konkrétního zákonného ustanovení. **Základním východiskem je racionalita zákonodárce.**⁴⁰

Občanský zákoník zakotvuje legislativní pravidla pro výklad ustanovení soukromého práva v § 2 OZ, v němž stanoví povinnost takového výkladu ve shodě s:

- Listinou základních práv a svobod a ústavním pořádkem vůbec (tzv. ústavně konformní výklad),
- se zásadami, na nichž spočívá (demonstrativní výčet v § 3 OZ),
- a se zřetelem k hodnotám, které tím chrání.

Rovnocenné místo vedle výkladu ústavně konformního má i výklad eurokonformní, ačkoliv není v citovaném ustanovení zmíněn.⁴¹

Ústavně konformní výklad znamená, že je-li na výběr několik interpretačních alternativ, má vždy přednost ta, která je nejvíce v souladu s ústavním pořádkem, tj. nejvíce šetří základní práva a svobody. Vždy je nutno zjišťovat, jaké základní právo v konkrétním zákonném ustanovení „prozařuje“. Případný vzájemný střet základních práv je řešen pomocí testu proporcionality.

Eurokonformní výklad ustanovení českého právního řádu přichází zejména v případě, že interpretujeme ustanovení, která do něj byla začleněna v souvislosti s členstvím České republiky v EU.⁴²

Výklad práva (právních předpisů) je třeba odlišovat od výkladu právních jednání, o kterém pojednává příslušný syllabus.

5.1 Výkladové metody

Základními metodami při výkladu právních předpisů jsou **jazykový** výklad, subjektivně **historický** výklad, formálně **systematický** výklad a objektivně **teleologický** výklad. Všechny tyto výkladové metody § 2 OZ respektuje.⁴³

Narizuje-li § 2 odst. 2 OZ, že „*zákonnému ustanovení nelze přikládat jiný význam, než jaký plyne z vlastního smyslu slov*“, poukazuje na **jazykový** výklad, který je prvním krokem ke zjištění obsahu právního předpisu⁴⁴ a slovy Ústavního soudu představuje „*prvotní přiblížení se k aplikované právní*

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 674/2018.

⁴⁰ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 21.

⁴¹ HURDÍK, 2018, op. cit., s. 59–60.

⁴² RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 22–23.

⁴³ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 70.

⁴⁴ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 70.

normě.⁴⁵ K objasnění právní normy přispívá za pomoci lingvistických pravidel (gramatických, syntaktických, lexikálních).⁴⁶

Potřeba subjektivně **historického** výkladu plyne z pokynu vycházet při výkladu i „z *jasného úmyslu zákonodárce*“.⁴⁷ Odstraňuje se jím významová nejednoznačnost zákonného textu v závislosti na vůli, představě tzv. historického zákonodárce. Při tomto výkladu zkoumáme, jak by příslušnou interpretační otázku zodpověděl **historický zákonodárce**, kterým je proto třeba rozumět všechny osoby, jež se podílely na tvorbě daného právního předpisu, tedy jeho skutečné tvůrce. Materiálem, ze kterého lze zjistit vůli tvůrců OZ, je zejména **důvodová zpráva**.⁴⁸ K odhalení úmyslu zákonodárce dále mohou sloužit protokoly, zápisy z projednávání při přípravě i při přijímání v zákonodárném sboru atd.⁴⁹

Zohlednění „*vzájemné souvislosti*“ slov interpretovaného ustanovení upozorňuje na nezbytnost formálně **systematického** výkladu.⁵⁰ Zohledňujeme při něm formální vazby interpretovaného ustanovení jednak uvnitř daného právního předpisu a jednak v rámci systému právních předpisů. **Bere se v úvahu zejména struktura OZ** (jeho části, hlavy, díly, oddíly a pododdíly). Z hlediska formálně systematického výkladu je významná i **souslednost a obsahová návaznost jednotlivých strukturálních částí**.⁵¹

Část věty za středníkem v § 2 odst. 2 OZ, podle které se nikdo „*nesmí dovolávat slov právního předpisu proti jeho smyslu*“, vyzdvihuje objektivně **teleologický** výklad jako klíčovou interpretační metodu.⁵² Při teleologickém výkladu se zjišťuje, **jaký je smysl a účel zákona**. Pomocí této výkladové metody je možno na jedné straně bránit bezduchému formalismu, na straně druhé soudní libovůli.⁵³ Objektivně teleologický výklad můžeme blíže členit na vlastní objektivně teleologický výklad, axiologický výklad a výklad podle nadřazeného práva.

Při **vlastním objektivně teleologickém výkladu** upřednostňujeme z několika jazykově možných řešení to, které co nejvíce odpovídá účelu (ratio legis), který příslušné ustanovení objektivně sleduje. Ptáme se: „*Proč by rozumný zákonodárce takové ustanovení přijímal?*“

Při **axiologickém výkladu** upřednostňujeme takový výkladový výsledek, který je co možná nejvíce v souladu s existujícími hodnotovými rozhodnutími zákonodárce. Zřetelně zde vystupuje požadavek hodnotové bezrozpornosti právního řádu. Významným momentem axiologického výkladu je výklad podle nosných právních principů.

Je-li některá jazykově přípustná výkladová alternativa v souladu s **nadřazeným právem**, zatímco jiná nikoliv, pak je třeba při výkladu právních předpisů upřednostnit tu, která je s nadřazeným právem koherentní. Nadřazeným právem se přitom myslí právo, se kterým má být interpretované ustanovení v souladu (zejména vyšší právní síla). Do kategorie výkladu podle nadřazeného práva řadíme **ústavně konformní a eurokonformní výklad**.⁵⁴

5.2 Dotváření práva a vyplňování mezer v právu

Dotvářením práva je třeba rozumět situace, kdy se ve svém rozhodnutí soud odchyluje od textu zákona nebo jej dokonce překračuje, tj. **jde za hranice nejširšího možného jazykového výkladu**. Ve své ryzí podobě je dotvářením práva zavádění nového institutu do právního řádu. To je v českém právním prostředí možné, nicméně pouze zcela výjimečně, neboť to částečně narušuje princip dělby moci.

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.

⁴⁶ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 23.

⁴⁷ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 70.

⁴⁸ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 71–72.

⁴⁹ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 24.

⁵⁰ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 70.

⁵¹ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 73–74.

⁵² MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 70.

⁵³ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 24.

⁵⁴ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 75–77.

Dotvářením práva naopak **není, pokud soudce v rozhodnutí vyjasňuje obsah určitého pravidla**, avšak stále se pohybuje v mezích slovního významu vykládaného ustanovení (proto jde stále o výklad), stejně jako v případě, kdy se soudce drží v mezích zákonného textu, který je formulován velmi neurčitě (např. generální klauzule).⁵⁵

Základním předpokladem dotváření práva je **mezera v zákoně**, jejíž existence podmiňuje postup podle § 10 OZ. Mezerou v zákoně rozumíme protiplánovou neúplnost zákona. Právně metodologický nástroj k uzavření této mezery je buď **analogie, nebo teleologická redukce**.⁵⁶

Rozlišujeme dvě základní formy analogie, a to **analogii zákona** (analogia legis – § 10 odst. 1 OZ) a **analogii práva** (analogia iuris – § 10 odst. 2 OZ).⁵⁷

Analogia legis představuje přenesení určitého explicitního řešení i na případy, které takto explicitně řešeny nejsou. Ustanovení § 10 odst. 1 OZ správně akcentuje, že podobnost právní úpravy nevyplývá ani tak z předmětu právní úpravy, nýbrž ze smyslu a účelu, tedy ze strukturálně totožné kolize zájmů, kterou zákon jasně řeší. Ve srovnání s analogií zákona představuje větší vázanost na dosavadní rozhodnutí zákonodárce.

Př.: Podle § 775 OZ je matkou dítěte žena, která jej porodila. Ustanovení však neřeší otázku nascitura, který je dle § 25 OZ právním subjektem (člověkem). Nezbyvá, než § 775 OZ aplikovat analogicky a učinit závěr, že matkou nascitura je těhotná žena, které dítě počala.

Analogie práva představuje způsob uzavření mezery v právu v případě, kdy zákon neposkytuje konkrétní záchytný bod, tj. existující hodnotové rozhodnutí, které by bylo možno použít pomocí analogie zákona. Mezeru v zákoně je třeba doplnit „domyšlením“ existujícího právního řádu do důsledku. Ustanovení § 10 odst. 2 OZ stanoví, že pokud není možné využít analogii zákona, posoudí se právní případ **podle principů spravedlnosti a zásad, na nichž spočívá občanský zákoník** tak, aby se dospělo se zřetelem ke zvyklostem soukromého života a s přihlédnutím ke stavu právní nauky i ustálené rozhodovací praxi **k dobrému uspořádání práv a povinností**.⁵⁸

Teleologickou redukcí odstraňujeme mezeru v právu proti slovům, avšak v souladu se smyslem a účelem zákona. Můžeme ji též popsat, jako **omezení věcného rozsahu právní normy jejím účelem**. Byť určitý případ spadá do jádra pojmu užitého v právním předpise, tento právní předpis nelze aplikovat, pokud by to bylo v rozporu se smyslem a účelem daného ustanovení.⁵⁹

Př. Ukázkovým příkladem teleologické redukce provedené Ústavním soudem (byť mimo oblast soukromého práva) byl výklad § 30 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, který zní: Fyzické a právnické osoby jako účastníci nebo jako vedlejší účastníci řízení před Ústavním soudem musí být zastoupeny advokátem v rozsahu stanoveném zvláštními předpisy. Ústavní soud ve stanovisku pléna ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15, dovodil, že je-li účastníkem nebo vedlejším účastníkem řízení před Ústavním soudem advokát, nemusí být podle ustanovení § 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zastoupen jiným advokátem.

⁵⁵ RONOVSÁ, 2018, op. cit., s. 24–25.

⁵⁶ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 194.

⁵⁷ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 196.

⁵⁸ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 197–199.

⁵⁹ MELZER a TÉGL. In: MELZER, 2013, op. cit., s. 200.

Otázky pro zopakování

- Definujte objektivní a subjektivní právo. Uveďte příklad.
- Které teorie slouží k rozlišování soukromého a veřejného práva? Stručně je popište. Proč je důležité rozlišovat soukromé a veřejné právo?
- Rozlište hmotné a procesní právo.
- Jaké znáte prameny občanského práva? Uveďte příklady.
- Co naopak pramenem práva není?
- Jaký je rozdíl mezi právním obyčejem a zvyklostí?
- Definuje působnost právní normy. Jaké druhy působnosti znáte?
- Čím se liší principy a zásady? Vyjmenujte základní zásady soukromého práva. Kde v občanském zákoníku je naleznete?
- Jaké znáte výkladové metody? Lze nalézt jejich výslovné vyjádření v textu občanského zákoníku?
- Čím se liší dotváření práva od výkladu?
- Jakými nástroji vyplňujeme mezery v právu? Jsou zakotveny někde v OZ?

Seznam zkratk

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OZ 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Použitá odborná literatura

1. DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. *Občanské právo hmotné*. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2016, Díl první., Obecná část. 435 s. ISBN 978-80-7552-187-3.
2. HARVÁNEK, Jaromír a kol. *Právní teorie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, 439 s. ISBN 978-80-7380-458-9.
3. HURDÍK, Jan a Lenka DOBEŠOVÁ. *Občanské právo hmotné: obecná část, absolutní majetková práva*. 3. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-718-4.
4. LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář. Obecná část (§ 1-654)*. Praha: C.H. Beck, 2014, 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
5. MELZER, Filip a kol. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013, Svazek I, § 1–117,649 s. ISBN 978-80-87576-73-1.
6. RONOVSKÁ, Kateřina, Eva DOBROVOLNÁ a Petr LAVICKÝ. *Úvod do soukromého práva: obecná část*. 2. vydání. Brno: Česká společnost pro civilní právo procesní, 2018, 87 s. ISBN 978-80-88248-02-6.

Judikatura

7. Nález Ústavního soudu ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97.
8. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II.ÚS 249/97.
9. Nález Ústavního soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06.
10. Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 8. 10. 2015, sp. zn. Pl. ÚS-st. 42/15.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 22 Cdo 674/2018.